

Editör

Prof. Dr. Esra Dereli

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNE GİRİŞ

Yazarlar

Prof. Dr. Esra Dereli

Doç. Dr. Mehmet Kanak

Doç. Dr. Serpil Pekdoğan

Doç. Dr. Özge Pınarcık Sakaryalı

Dr. Öğr. Üyesi Derya Şahin

Dr. Öğr. Üyesi Elif Mercan Uzun

Dr. Öğr. Üyesi Elvan Şahin Zeteroğlu

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Uysal Bayrak

Dr. Öğr. Üyesi Kamile Özer Aytekin

Dr. Öğr. Üyesi Murat Bartan

Dr. Öğr. Üyesi Sibel Yaşar

Öğr. Gör. Dr. Deniz Ekinci Vural

Muhammed Kara

Erken Çocukluk Eğitime Giriş

Editör : Prof. Dr. Esra Dereli

ISBN : 978-625-7825-41-2
e-ISBN : 978-625-7825-49-8
Baskı : Assum Basım ve Mücellit
Basım Sayısı : 1.Baskı,2021

©Tüm Hakları Saklıdır. Bu kitabın bütün hakları Lisans Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. 'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Esra Dereli

Erken Çocukluk Eğitime Giriş/ Editör : Esra Dereli

1.Basım. XII +316 s. 16x23,5 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN : 978-625-7825-41-2

e-ISBN: 978-625-7825-49-8

1.Çocuğun gelişimsel özellikleri, 2 Sağlık ve beslenme, 3. Ailenin önemi

Lisans Yayıncılık

Tahtakale Mah. Hicret Sokak No:8/A

Avcılar-İSTANBUL

Tel: 0212 619 18 38

e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr

www.lisansyayincilik.com.tr

Erken Çocukluk Eğitime Giriş

Editör:

Esra Dereli/ *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi*

Bölümler ve Yazarlar

1.Bölüm:

Özge Pınarcık Sakaryalı / *Alanya A. Keykubat Üniversitesi*

2.Bölüm:

Hatice Uysal Bayrak / *Niğde Ö. Halisdemir Üniversitesi*

3.Bölüm:

Elvan Şahin Zeteroğlu / *Uludağ Üniversitesi*

4.Bölüm:

Esra Dereli / *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi*

5.Bölüm:

Sibel Yaşar / *Kırklareli Üniversitesi*

Derya Şahin / *Sinop Üniversitesi*

6.Bölüm:

Deniz Ekinci Vural / *Dokuz Eylül Üniversitesi*

7.Bölüm:

Muhammed Kara / *Ondokuz Mayıs Üniversitesi*

8.Bölüm:

Kamile Özer Aytekin / *N. Erbakan Üniversitesi*

9.Bölüm:

Serpil Pekdoğan / *İnönü Üniversitesi*

10.Bölüm:

Murat Bartan / *Kütahya Dumlupınar Üniversitesi*

11.Bölüm:

Elif Mercan Uzun / *Ondokuz Mayıs Üniversitesi*

12.Bölüm:

Mehmet Kanak / *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi*

ÖNSÖZ

Erken çocuk dönemi yaşamın temellerinin atıldığı pek çok tavır, davranış, tutum ve alışkanlıkların kazanıldığı dönemdir. Bu dönemde kazanılanlar yön değiştirmekten çok üzerine koyulan birikimlerle giderek artmaktadır. Ayrıca bu dönem çocukların öğrenmeye, deneyimlemeye en açık oldukları ve en duyarlı oldukları dönemdir. Çevresindeki bireylerden ve nesnelere çok şeyler öğrenirler. Bu dönemde çocukların yaşadıkları olumlu deneyimler kadar olumsuz deneyimler de yaşamlarını etkilemektedir. Çocukların evde ve sınıf ortamında verilen eğitim ve öğretimin niteliğini etkileyen pek çok unsur bulunmaktadır. Bu dönemdeki çocuklar neyi öğrenmeli, nasıl öğrenmektedirler; çocukların eğitimi nasıl verilmeli; ebeveyn ve öğretmenlerin rolleri nelerdir ve çocuklara yaklaşımları nasıl olmalıdır; çocukların gelişim özellikleri nelerdir ve bu özellikler nasıl desteklenmelidir gibi pek çok soru cevaplanmaya çalışılmaktadır. Çocukların var olduğu dönemlerden beri bu sorular farklı dönemlerdeki düşünürlerin merkezinde olmuştur. Her dönemde, eğitim alanındaki birikimli ilerlemelerle, çocuklara ve çocukların eğitimlerine ilişkin bakış açıları değişmekle birlikte değişmeyen tek şey bu dönemdeki çocukların eğitim ve öğretiminin son derece önemli olduğudur. Geleceğin temellerinin atıldığı bu dönemde çocukların bütün gelişimini temel alan, onları her aşamada ileriye taşıyan, potansiyellerini geliştirmelerine imkan tanıyan nitelikli eğitimle karşılaşmaları bir gerekliliktir. Erken Çocukluk Eğitimine Giriş kitabının günümüz çocukların eğitim ve öğretim süreçlerinde ebeveynlere, öğretmenlere ve öğretmen adaylarına katkı sağlamasını temenni ederim. Erken Çocukluk Eğitimine Giriş kitabının yazılmasına katkıda bulunan değerli meslektaşlarım, Doç. Dr. Özge Pınarcık Sakaryalı'ya, Doç. Dr. Serpil Pekdoğan'a, Doç. Dr. Mehmet Kanak'a, Dr. Öğr. Üyesi Hatice Uysal Bayrak'a, Dr. Öğr. Üyesi Elvan Şahin Zeteroğlu'na, Dr. Öğr. Üyesi Sibel Yaşar'a, Dr. Öğr. Üyesi Derya Şahin'e, Dr. Öğr. Üyesi Kamile Özer Aytakin'e, Dr. Öğr. Üyesi Murat Bartan'a, Dr. Öğr. Üyesi Elif Mercan Uzun'a, Öğr. Gör. Dr. Deniz Ekinci Vural'a ve Öğr. Gör. Muhammed Kara'ya; bu kitabın organizesinden ve basılmasına kadar her aşamayı organize eden Lisans Yayıncılık çalışanlarına teşekkür ederim.

İstanbul, 2021

Editör
Prof. Dr. Esra DERELİ

İÇİNDEKİLER

Önsöz	V
-	
Bölüm 1 TEMEL KAVRAMLAR / Özge Pınarcık Sakaryalı	1
1.1. Erken Çocukluk Dönemi	2
1.2. Erken Çocukluk Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitimin Tanımı	3
1.2. Erken Çocukluk Eğitiminin Temel Amaçları	6
1.3. Erken Çocukluk Eğitiminin İlkeleri	9
1.4. Erken Çocukluk Eğitiminin Önemi ve Gerekliliği	10
1.5. Erken Çocukluk Eğitimin Yararları	14
1.6. Erken Çocukluk Dönemi Çocukların İhtiyaçları	14
Yararlanılan Kaynaklar	18
Bölüm 2 ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE TEMEL GÖRÜŞLER <i>/ Hatice Uysal Bayrak</i>	23
2.1. Platon (Eflatun)	25
2.2. Aristo	26
2.3. Jan Amos Comenius	26
2.4. John Locke	28
2.5. Jean Jacques Rousseau	29
2.6. Johann Heinrich Pestalozzi	31
2.7. Friedrich Froebel	33
2.8. John Dewey	35
2.9. Maria Montessori	37
2.10. Arnold Gesell	38
2.11. Jean Piaget	39
2.12. Lev Vygotsky	42
2.13. Sigmund Freud	43
2.14. Erik Erikson	44
2.15. Urie Bronfenbrenner	45
2.16. Howard Gardner	46
Yararlanılan Kaynaklar	48
Bölüm 3 ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ / <i>Elvan Şahin Zeteroğlu</i>	55
3.1. Dünya’da Erken Çocukluk Eğitimi	57
3.2. Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitiminin Tarihçesi	74

3.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	74
3.2.2. Cumhuriyet Dönemi	76
3.2.2.1. Kalkınma Planlarında Okulöncesi Eğitime Yer Verilme Durumu:	83
Yararlanılan Kaynaklar	87

BÖLÜM 4	
ÇOCUĞUN GELİŞİMSEL ÖZELLİKLERİ VE TEMEL GEREKSİNİMLER / <i>Esra Dereli</i>	91

4.1. Yeni Doğan ve Bebeklik Evrelerinin(0-1Yaş Arası)Temel Özellikleri	92
4.1.1. Yeni Doğanın Fiziksel Özellikleri	92
4.1.1.1. Bebeklerin APGAR Ölçümleri	96
4.1.1.2. Refleksler	97
4.1.1.3. Yeni Doğanın Uyku Davranışı	98
4.1.1.4. Yeni Doğanın Duyu Yetenekleri	100
4.1.2. 0-1 Yaş Arasında Motor Gelişim	101
4.1.3. 0-1 Yaş Arasında Bilişsel Gelişim	103
4.1.4. 0-1 Yaş Arasında Dil Gelişimi	105
4.1.5. 0-1 Yaş Arasında Sosyal- Duygusal Gelişim	105
4.2. 2-3 Yaş Arası Çocukların Temel Özellikleri	108
4.2.1. 2-3 Yaş Arasında Fiziksel ve Motor Gelişim	108
4.2.1.1. Fiziksel Gelişim	108
4.2.1.2. Psikomotor Gelişim	109
4.2.2. 2-3 Yaş Arasında Bilişsel Gelişim	110
4.2.3. 2-3 Yaş Arasında Dil Gelişimi	111
4.2.4. 2-3 Yaş Arasında Sosyal-Duygusal Gelişim	112
4.3. 4-6 yaş arasındaki çocukların temel özellikleri	113
4.3.1. 4-6 Yaşta Fiziksel ve Motor Gelişim	113
4.3.1.1. Fiziksel Gelişim	113
4.3.1.2. Motor Gelişim	114
4.3.2. 4-6 Yaş Arasında Bilişsel Gelişim	116
4.3.3. 4-6 Yaş Arasında Dil Gelişimi	116
4.3.4. 4-6 Yaş Arasında Sosyal-Duygusal Gelişimi	117
4.4. Çocuğun Gereksinimleri	118
4.4.1. Sağlıklı Bakım ve Beslenme	118
4.4.2. Ait Olma ve Sınır Koyulma İhtiyacı	120
4.4.3. Rahatlık, Sevgi ve Güven İhtiyacı	120
4.4.4. Uyku İhtiyacı	121
4.4.5. Oyun İhtiyacı	122
Yararlanılan Kaynaklar	123

Bölüm 5	
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SAĞLIK VE BESLENME / Sibel Yaşar -Derya Şahin	
125	
5.1. Anne Sütü ile Beslenme (0-6 ay)	126
5.2. Tamamlayıcı (Ek) Besinler ile Beslenme	127
5.2.1. 6-12 Ayda Beslenme	127
5.2.2. 12-24 Ayda Beslenme	128
5.3. Okul Öncesi Dönemde Beslenme (3-6 yaş)	128
5.4. Beslenmenin Çocuk Sağlığına Etkileri	129
5.5. Erken Çocuklukta Görülen Beslenme Sorunları	130
5.5.1. Besin Aspirasyonu	130
5.5.2. Besin Alerjisi	131
5.5.2.1. Alerji Belirtileri	131
5.5.2.2. Alerji Öyküsü Olan Çocuğa Yaklaşım	132
5.5.3. Protein Enerji Malnutrisyonu (PEM)	133
5.5.4. Şişmanlık (Obezite)	135
5.5.5. Demir Eksikliği Anemisi	138
5.5.6. Raşitizm	139
5.5.7. Olumsuz Beslenme Davranışı ve İştahsızlık	140
5.5.8. Kabızlık	141
5.6. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Sağlık ve Beslenme	141
Yararlanılan Kaynaklar	143

Bölüm 6	
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARI VE FARKLI MODELLER / Deniz Ekinci Vural	
147	
6.1. Montessori Yaklaşımı	149
6.2. Waldorf Yaklaşımı	152
6.3. Reggio Emilia Yaklaşımı	154
6.4. Proje Yaklaşımı	156
6.4. Bank Street Yaklaşımı (Gelişimsel Etkileşim Yaklaşımı)	158
6.5. High Scope Programı	159
6.6. Orman Okulu Yaklaşımı	162
6.7. Head Start Programı	163
6.8. Hollanda Opstap (El ele) Programı	165
Yararlanılan Kaynaklar	167

Bölüm 7	
ÇOCUK MEDYA TEKNOLOJİSİ VE BİLGİSAYAR KULLANIMI / Muhammed Kara	
171	
7.1. Medya	171
7.2. Çocukların Kullandıkları Medya Teknolojileri	171

7.3. Medya Okuryazarlığı	172
7.4. Çocuk Medya Teknolojisi	172
7.4.1. Resimli Çocuk Kitapları	173
7.4.2. Dijital Çocuk Kitapları	176
7.5. Çocuk ve Televizyon	178
7.5.1. Aşırı Televizyon İzlemenin Çocuğa Zararları	178
7.5.2. Televizyon İzleme Alışkanlıkları	179
7.5.3. Çocuklarda Bilgisayar ve İnternet Kullanımı	180
7.5.4. Bilgisayar Bağımlılığına Karşı Ana-Baba Yaklaşımı	182
7.5.5. Bilgisayar Kullanımı Konusunda Ebeveynlere Öneriler	182
7.6. Paint Boyama Programı	183
7.6.1. Dosya Menüsü	184
7.6.2. Giriş Sekmesi-Pano Bölümü	184
7.6.3. Giriş Sekmesi-Resim Bölümü	184
7.6.4. Giriş Sekmesi-Araçlar	185
7.6.5. Giriş Sekmesi-Şekiller	185
7.6.6. Giriş Sekmesi-Renkler	186
Yararlanılan Kaynaklar	187

Bölüm 8	
ÇOCUK HAKLARI / Kamile Özer Aytekin	
189	
8.1. Kavramlar	189
8.2. Çocuk Hakları'nın Önemi	190
8.3. Çocuk Hakları'nın Gelişim Süreci	192
8.4. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	197
8.4.1. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin Yapısı	197
8.4.2. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin Temel Özellikleri	197
8.4.3. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin Temel İlkeleri	197
8.5. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin Çocuğa Tanıdığı Haklar	199
8.6. Çocuk Hakları Eğitimi	199
8.7. Çocuk Hakları ve Oyun	201
Yararlanılan Kaynaklar	204

Bölüm 9	
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ ÇEŞİTLERİ / Serpil Pekdoğan	
207	
9.1. Milli Eğitim Bakanlığı Bünyesindeki Okul Öncesi Eğitim Kurumları	208

9.1.1. Bağımsız Anaokulları- İlkokullar Bünyesindeki Anasınıfları	208
9.1.2. Kız Meslek Lisesi İçeriğinde Yer Alan Uygulama Anaokulları ve Anasınıfları	209
9.1.3. Yaz Okulu- Gezici Sınıf- Taşıma Merkezi	209
9.1.4. Evde ve Hastanede Okul Öncesi Eğitim Hizmetleri	210
9.2. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları	210
9.2.1. Çocuk Yuvaları	211
9.2.2. Çocuk Evleri	211
9.2.3. Özel Kreş, Gündüz Bakımevleri ve Çocuk Kulüpleri	212
9.2.4. Çocuk Bakımevleri	212
9.3. Üniversitelerin Bünyelerindeki Okul Öncesi Eğitim Kurumları	213
9.4. Vakıf, Dernek ve Kooperatifler Bünyesindeki Okul Öncesi Eğitim Kurumları	214
9.5. Belediyelere Bağlı Eğitim Kurumları	214
9.6. Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel özellikleri	214
9.6.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yerleşim Yeri	215
9.6.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Bina Özellikleri	217
9.6.3. İç Mekân Özellikleri	218
9.6.4. Dış Mekân Özellikleri	222
9.6.5. Farklı Mimari Yapı ve Özellikteki Okul Öncesi Eğitim Kurumları	226
Yararlanılan Kaynaklar	229

Bölüm 10
ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ HUKUKİ TEMELLERİ /
Murat Bartan

235

10.1. Hukuk ve Temel Kavramlar	236
10.1.1. Hukukun Temel Kavramları	236
10.1.2. Hukuk ve Temel Haklar	237
10.1.3. Eğitim Hakkı	239
10.1.4. Ulusal Belgelerde Eğitim Hakkı	239
10.1.5. Uluslararası Belgelerde Eğitim Hakkı	241
10.2. Hukuk ve Eğitim İlişkisi	244
10.2.1. Eğitim Hukuku	246
10.2.2. Erken Çocukluk Eğitimi ve Hukuk	247
10.3. Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği	249
10.3.1. Tanımlar	249
10.3.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının İşleyişi	250
10.3.3. Okul Tespiti, Kayıt Kabul ve Devam	251
10.3.4. Sınıf Geçme	252
10.3.5. Kurullar ve Mesleki Çalışmalar	252

10.3.6. Öğretmenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları	253
10.3.7. Komisyonlar ve Mali Hükümler	254
10.3.8. Belgeler, Defter ve Dosyaların Düzenlenmesi	255
10.3.9. Okul Öncesi Eğitim ile İlgili Çeşitli Hükümler	255
Yararlanılan Kaynaklar	257

Bölüm 11	
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA	
PERSONEL / Elif Mercan Uzun	
	259
11.1. Okul Öncesi Öğretmenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları	260
11.2. Okul Öncesi Öğretmenin Özellikleri	262
11.3. Öğretmen Yeterlikleri	266
11.3.1. Okul Öncesi Öğretmen Yeterlikleri	268
11.4. Türkiye’de Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi	276
11.5. Okul Öncesi Kurumlarında Yönetici	279
11.6. Destek Eğitim Personeli, Uzman ve Usta Öğreticiler	283
11.7. Diğer Personeller	283
Yararlanılan Kaynaklar	285

Bölüm 12	
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE AİLENİN ÖNEMİ VE	
AİLE KATILIMI / Mehmet Kanak	
	293
12.1. Okul Öncesi Eğitimde Ailenin Önemi ve Katılımı	293
12.2. Okul Öncesi Dönemde Aile Katılım Etkinlikleri	295
12.3. Okul Öncesinde Aile Katılımının Çocuklara Yararları	296
12.4. Okul Öncesinde Aile Katılımının Öğretmenlere Yararları	297
12.5. Aile Katılımında Öğretmenin Rolü	298
12.6. Okul Öncesi Dönem Aile Katılımında Babanın Rolü	301
12.7. Aile İletişim ve Eğitim Etkinlikleri	303
12.7.1. Aile İletişim Etkinlikleri	303
12.7.2. Aile Eğitim Etkinlikleri	306
12.8. Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı Engelleri ve Karşılaşılan Sorunlar	307
Yararlanılan Kaynaklar	309